

Koolitüli lõpetab leppimine

Laste omavahelisest arusaamatusest puhkeb koolis sageli tüli või koguni kaklus. Lastepsühholoog Maret Preismanni sõnul on selle põhjuseks eelkõige õpilaste napp suhtlemisoskus.

Suhtlemisoskus tähendab seda, et laps oskab sõpru hoida, kaaslasti austada ja hinnata. Laps peab suutma oma soove ja vajadusi rahuldada nii, et teised selle läbi kannatada ei saa.

Lastevaheliste suhtlemisraskuste juured peituvad tihti koduse kasvatuses vigades. "Sagedamini satuvad konflikti "mina"-kesksed lapsed," ütleb Maret Preismann. "Kui laps pidevalt kuuleb, et tema on see ainuke, kelle soove vanemad joostes täidavad, hakkab ta enast kõigkõivaks pidama."

"Mina"-keskne laps arvab, et ainult temal on õigus. "Konflikti sattudes peab end imetlev rüblük teisi kadedusest õelaks," selgitab psühholoog. "Liiga kõrge enesehinnanguga laps võib hakata ka teisi taga kiusama."

Samas on ka selliseid "mina"-keskseid lapsi, kelle konfliktisuse põhjuseks on hoopis madal enesehinnang. "Sellised lapsed püüavad välise enesekindla käitumisega pidevalt teistele oma võimsust tõestada," selgitab Maret Preismann. "Samas on nad sisemiselt arad, kergesti solvuvad, ebakindlad ja teevad igast asjast endale probleemi."

Madala enesehinnanguga lapsed leiavad oma agressiivsele käitumisele alati õigustuse – unustades oma käitumise, süüdistavad nad alati teisi. "Madala eneseväärikustundega laps tahab olla pidevalt tähelepanu keskpunktis," selgitab Maret Preismann. "Kui ta ei suuda seda saavutada positiivsete vahenditega, siis kõlbab talle ka negatiivne võimalus."

Samas on väikesed konfliktid, nägeline ja müksimine lastevahelises

Väheste suhtlemisoskusega lapsed selgitavad omavahelisi suhteid rüelustes.

MARKO MUMM

suhtlemises täiesti loomulik nähtus. Peavad nad ju koos tegutsema üksteisest nii erineva temperamendi, harjumuste ja oskustega kaaslastega.

Maret Preismanni sõnul ei ole vajadus kakelda ja tapelda kaasa sündinud. "Kui laps on vägivaldne, siis on võimalik, et tal on lastud oma eesmärgi ja soove just agressiivsuse abil saavutada," räägib ta. Maret Preismanni hinnangul on kõige parem aeg agressiivsuse ennetamiseks algklassiiga ehk 7.–12. eluaasta. See on sotsiaalse toimetuleku õppimise aeg.

Algklassides ei suuda lapsed tihti omavahelisi tüliküsimusi täiskasvanu abita lahendada. Sageli sekkuvad aga täiskasvanud laste tülidesse ärritunult. Endal vastutust tajudes loodetakse olukord lahendada süüdlase karistamisega.

Suurte konfliktide korral peaks õpetaja välja selgitama laste tüli põhjuse ning tülis osalenute tunded ja mõtted. "Täiskasvanu peaks suutma lastele selgitada ja pakkuda lahendusi, mida oleks

sellises olukorras saanud teisiti teha," selgitab Maret Preismann. "Konflikti lõpetamiseks ja pingevaba õhkkonna saavutamiseks on oluline lapsed lepitada."

Psühholoogi hinnangul on sellise töö takistuseks suured klassid, vanemate tööga hõivatus ning sageli ka kooli ja kodu vahelise sideme puudumine.

Tihti ei ole aineõpetajatel aega suhtekorraldusega põhjalikumalt tegeleda. Klassijuhatajadki on sageli sedavõrd hõivatud, et ei märka probleemide tekkimist enne, kui need on juba suureks paisunud.

Sageli unustatakse nii kodus kui ka koolis lastele rääkida, et kaklusi või ülekohut nähes tuleb sekkuda või täiskasvanu ohvrile appi kutsuda.

"Kui laps kuidagi probleemi lahendada ei oska või tema oskused on valed, siis lähevad käiku rusikad, mis on tema lähiümbruse – kodu–kooli – mõju tulemus," tõdeb Maret Preismann.

KRISTEL KIRSS